

PRAKTIČNI VODIČ ZA GRAĐANE I GRAĐANKE

O SLOBODI MIRNOG OKUPLJANJA

**Organizacija
javnog okupljanja
nije tako kom-
plikovana kao
što djeluje, a ni
pravna procedura
nije prezahtjevna.
Zapravo se sadrži
u svega nekoliko
osnovnih koraka**

Naziv publikacije:

Praktični vodič za građane i građanke
o slobodi mirnog okupljanja

Izdavač:

Institut alternativa (IA)

Adresa:

Bulevar Džordža Vašingtona 57,
Podgorica, Crna Gora

Tel/fax:

+ 382 (0) 20 268 686

E-mail:

info@institut-alternativa.org

Za izdavača:

Stevo Muk, predsjednik Upravnog odbora

Autorka:

Dina Bajramspahić

Asistentkinja na projektu:

Nikoleta Pavićević

Prelom i dizajn:

Artbuk d.o.o.
Dejan Popović

Podgorica, 2020.

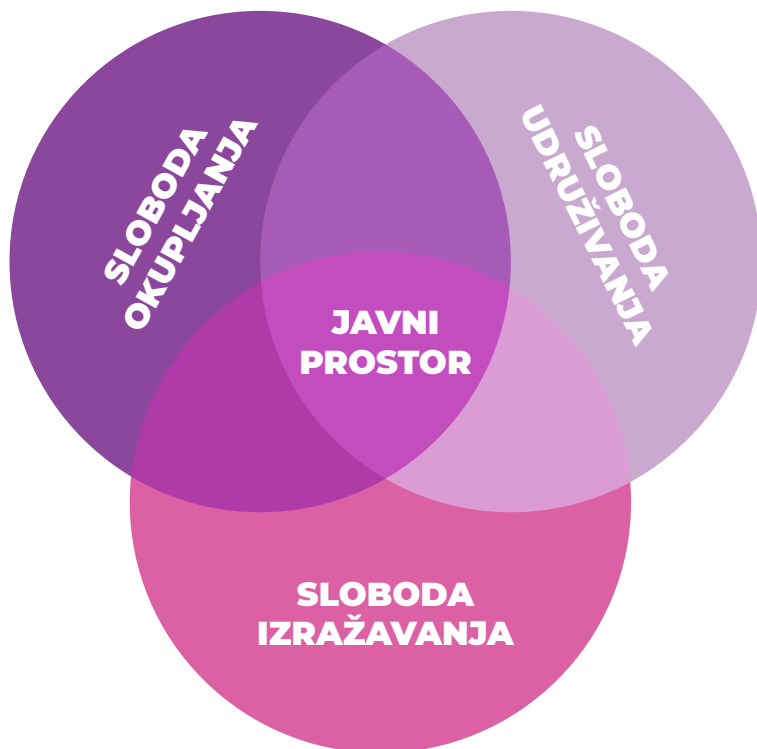
Ministarstvo javne uprave

Ova publikacija je nastala u okviru projekta "Okupljanja za ljudska prava: Sloboda javne riječi u javnom prostoru" koji sprovodi Institut alternativa u partnerstvu sa Akcijom za ljudska prava, a podržava Evropska unija kroz Instrument za demokratiju i ljudska prava (EIDHR). Za sadržaj publikacije su isključivo odgovorni autori i publikacija ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije i Ministarstva javne uprave.

UVODNE NAPOMENE:

SLOBODA JAVNE RIJEČI U JAVNOM PROSTORU

Tri osnovne slobode, sloboda okupljanja, sloboda udruživanja i sloboda izražavanja, zajedno čine prostor za javno djelovanje građana i građanki, organizacija civilnog društva i medija. Bez ovih sloboda aktivizam ne bi bio moguć. Međutim, prisutna je globalna tendencija da se ova prava guše, ograničavaju, sputavaju. Zato je važno da znamo koji su elementi ovih prava i kako da se zaštitimo kada su ugrožena.

Osmomartovski marš žena, prvomajski marš radnika, Povorka ponosa, protesti za zaštitu okoline i zdrave životne sredine, političke demonstracije, litije – primjeri su javnih okupljanja kojima građani i građanke žele da iznesu svoj stav i svoje zahtjeve upućene javnim vlastima. Građani su potpuno slobodni da izaberu temu oko koje žele da izraze svoje mišljenje i to predstavlja osnov demokratije i vladavine prava. Države su obavezne da omogućće ta okupljanja i da ispune sve pretpostavke da se ona mirno održe.

Da bismo upoznali građanke i građane sa njihovim pravima i obavezama u vezi sa organizacijom mirnog protesta, pripremili smo ovaj Praktični vodič. Cilj nam je da na jednostavan način, oslobođen pravnih i birokratskih formulacija, približimo važna pitanja koja treba imati na umu. Neke od napomena su administrativne a neke se tiču odbrane prava na okupljanje u slučaju da je ugroženo.

Ovaj Vodič je zasnovan za Zakonu o javnim okupljanjima i javnim priredbama iz 2016. godine, Ustavu Crne Gore, Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i relevantnim presudama Evropskog suda za ljudska prava. Strukturiran je u formi kratkih pitanja i odgovora.

Cilj Vodiča nije analiza pravnog okvira već isključivo informisanje građana o tome koja su prava i obaveze sadržane u zakonodavstvu u vezi sa slobodom okupljanja.

Cilj nam je da na jednostavan način, oslobođen pravnih i birokratskih formulacija, približimo važna pitanja koja treba imati na umu prilikom organizacije javnog okupljanja

KOJE SU STVARI KOJE TREBA DA ZNATE AKO ŽELITE DA ORGANIZUJETE MIRAN PROTEST?

Organizacija javnog okupljanja nije tako komplikovana kao što djeluje, a ni pravna procedura nije prezahtjevna. Zapravo se sadrži u svega nekoliko osnovnih koraka.

KRENIMO OD OSNOVNIH PITANJA:

Koliko učesnika najmanje treba da bude da bi okupljanje bilo javno okupljanje sa obavezama iz Zakona o javnim okupljanjima i javnim priredbama? Da li je okupljanje u zatvorenom prostoru protest? Mora li građanin da bude pravno lice da bi organizovao protest?

► Po našem zakonu, javno okupljanje podrazumijeva svako mirno okupljanje više od 20 lica na otvorenom prostoru radi izražavanja političkih, socijalnih i drugih uvjerenja.

► Kada se učesnici kreću, to je okupljanje u pokretu. Protest može da se izrazi i sjedeći, vozeći biciklo, ili na drugi način.

► Svako ima pravo da organizuje okupljanje, sam ili sa više drugih lica, i ne mora biti pravno lice.

► Zabranjena je diskriminacija i nejednak odnos prema organizatorima i učesnicima različitih okupljanja.

Šta može biti prikladno mjesto za javno okupljanje?

- ▶ Građanin i građanka koji organizuje okupljanje ima pravo da sam odredi javno mjesto, vrijeme i način okupljanja.
- ▶ Legitimno pravo organizatora je da želi da se dobro čuje i vidi od strane onih kojima se obraća.
- ▶ Jedini izuzetak za koji zakon unaprijed definiše da nije prikladan prostor je onaj koji se nalazi na udaljenosti 10 metara od zgrade Vlade Crne Gore, i 15 metara od zgrade Skupštine Crne Gore, Predsjednika Crne Gore i Ustavnog suda Crne Gore. Zato su najčešće ove institucije okružene ogradom na udaljenosti od 10, odnosno 15 metara, a okupljena lica ipak imaju pravo da održe protest ispred navedenih institucija.

Šta je prva obaveza organizatora okupljanja? Šta radi vođa okupljanja?

- ▶ Organizator je dužan da odredi jedno fizičko lice koje će biti vođa okupljanja i koje će biti zaduženo da ostvaruje kontakt sa Policijom i drugim nadležnim organima tokom okupljanja, te da preuzima potrebne mjere i upozorava učesnike na obavezu poštovanja zakona.
- ▶ Ako nastupi stvarna opasnost za bezbjednost učesnika javnog okupljanja i imovinu, organizator, odnosno vođa okupljanja može prekinuti javno okupljanje, a ako je u međuvremenu uspostavljen javni red i mir, može nastaviti prekinuto javno okupljanje.

PRIJAVA OKUPLJANJA

Kome se podnosi prijava, u kojem roku, kako prijava izgleda?

► Pravilo je da se okupljanje prijavi Policiji pisanom prijavom, pet dana prije održavanja. Prijava se podnosi u mjestu održavanja javnog okupljanja.

► U prijavi osim ličnih podataka organizatora, treba navesti sljedeće: program i cilj javnog okupljanja, procjenu broja učesnika i druge eventualne informacije u vezi sa bezbjednim i nesmetanim održavanjem skupa.

► U slučaju javnog okupljanja u pokretu, prijava sadrži i tačno određenu trasu kretanja, mjesto polaska i mjesto završetka, mjesto zadržavanja, kao i način kretanja učesnika (pješice, vozilima, biciklima, kombinovano i sl.).

► Prijava se podnosi na propisanom obrascu koji je dostupan na Internet stranici MUP-a.

**MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
UPRAVA POLICIJE****Mjesto i datum _____, 20____. godine**

PRIJAVA JAVNOG OKUPLJANJA

Podaci o organizatoru

Za pravno lice (naziv i sjedište, lično ime i kontakt telefon odgovornog lica u pravnom licu)

Za fizičko lice (lično ime, JMB, adresa, mjesto prebivališta i kontakt telefon)

Lično ime, JMB, adresa, mjesto prebivališta i kontakt telefon vođe okupljanja**Podaci o prostoru, datumu i vremenu održavanja i trajanju javnog okupljanja**

Program i cilj javnog okupljanja**Procjena broja učesnika****Drugi podaci od interesa za bezbjedno i nesmetano održavanje javnog okupljanja****Podaci u slučaju održavanja javne priredbe u pokretu**

Tačno određena trasa kretanja, mjesto polaska i mjesto završetka, mjesto zadržavanja, kao i način kretanja učesnika (pješice, vozilima, biciklima, kombinovano i sl.)

Potpis podnosioca prijave

Postoji li izuzetak od obaveze prijavljivanja okupljanja?

► Naravno da postoji. Ako je povod za okupljanje iznenadan i nije mogao biti planiran, koji je reakcija na neka dešavanja, učesnici imaju pravo na spontano okupljanje. Država mora da pokaže toleranciju i pruži priliku okupljenima da iznesu svoje poruke.

Šta radi Policija kada primi prijavu?

► Prije svega, Policija prima k znanju vaše obavještenje i o okupljanju obavještava nadležne organe i službe (službe hitne medicinske pomoći, vatrogasne službe i sl.).

► Razlozi za prijavu su preventivne prirode, da Policija preduzme potrebne mjere i radnje u vezi sa eventualnim obezbjeđivanjem skupa (na primjer: određivanje broja policijskih službenika) ili sprovođenje bezbjednosne provjere u vezi sa bezbjednošću učesnika.

► Ako prijava ne sadrži sve potrebne podatke, policija će na to upozoriti pisanim putem podnosioca prijave i odrediti mu rok za dopunu prijave. Ako je prijava potpuna, Policija će takođe o tome obavijestiti organizatore.

► U cilju otklanjanja nejasnoća, nepravilnosti i nedoumica u vezi sa održavanjem javnog okupljanja policija može pozvati organizatora na konsultacije. Organizator nije obavezan da se odazove.

► Razlog za konsultacije može da bude ulaganje zajedničkih napora da ne dođe do nereda tokom okupljanja, ako postoji rizik za bezbjednost učesnika

SMIJE LI POLICIJA DA ZABRANI OKUPLJANJE?

► Državni organi nemaju pravo da vas odvrćaju od učešća u protestima ili da vas savjetuju da ne organizujete okupljanje.

► Međutim, u izuzetnim uslovima koji se tiču rizika za narušavanje bezbjednosti ili zbog ugrožavanja zdravlja, Policija može da privremeno ne dozvoli okupljanje, i obavijesti organizatora o tome, najkasnije 72 sata prije okupljanja.

► Precizni zakonski razlozi glase: „ako je to ograničenje nužno u demokratskom društvu radi sprečavanja narušavanja javnog reda i mira, vršenja krivičnih djela, ugrožavanja ljudskih prava i sloboda i posebnih manjinskih prava i sloboda drugih lica, bezbjednosti lica i imovine, ili na zahtjev organa državne uprave nadležnog za poslove zdravlja, u slučaju ugrožavanja zdravlja.“

To ograničenje mora biti mora biti neophodno i srazmjerno svrsi radi koje se preduzima.

▶ Ako su navedeni uslovi ispunjeni, Policija će donijeti i dostaviti vam rješenje kojim se ne dozvoljava održavanje javnog okupljanja.

▶ Organizator je po zakonu dužan da, odmah po prijemu rješenja kojim se ne dozvoljava održavanje javnog okupljanja, obavijesti javnost o tome na način na koji je javno okupljanje i najavljeno.

▶ Važno je naglasiti da Policija ne može trajno da zabrani okupljanje i ona mora da preduzme preventivne mjere i radnje iz svoje nadležnosti da riješi sporna pitanja zbog kojih je okupljanje privremeno nedozvoljeno, kako bi se to okupljanje u najskorije vrijeme realizovalo.

Da li Policija može da mijenja detalje u vezi sa organizacijom okupljanja?

▶ Ne može. Međutim, ako postoje rizici za bezbjednost učesnika, zakon dozvoljava da Policija može odrediti pravac dolaska učesnika javnog okupljanja do prostora na kojem se održava javno okupljanje i odlaska sa tog prostora, u cilju sprečavanja narušavanja javnog reda i mira ili vršenja krivičnog djela, ugrožavanja prava i sloboda drugih lica, zdravlja ili radi bezbjednosti lica i imovine.

A**B**

ŠTA ONDA GRAĐANIN MOŽE DA PREUZME? Ima li pravnog lijeka? Kome da se žali i u kojem roku?

► Protiv rješenja Policije kojim se privremeno ne dozvoljava okupljanje, organizator može podnijeti tužbu Upravnom sudu Crne Gore najkasnije u roku od 24 časa od časa prijema rješenja.

► Policija je dužna da odgovor na tužbu sa spisima predmeta odmah dostavi Upravnom sudu. Tužba ne odlaže izvršenje rješenja. Odluka po tužbi se mora donijeti najkasnije u roku od 48 časova od časa prijema spisa predmeta.

► Ovaj postupak je s razlogom hitan jer treba da obezbijedi zaštitu prava građana i onemogućí samovolju Policije u odlučivanju o pravu građana da se okupe i izraze protest.

Ko brine o javnom redu i miru na okupljanju? Koje mjere bezbjednosti je potrebno preduzeti?

► Brinu i organizator i Policija.

► Od organizatora se očekuje da preduzme sve potrebne mjere da obezbijedi red na javnom okupljanju i da upozori učesnike javnog okupljanja na obavezu poštovanja zakona.

► Organizator ili vođa okupljanja je dužan da omogućí nesmetan prolazak vozilima policije, hitne medicinske pomoći, vatrogasnim vozilima i vozilima drugih službi potrebnim za održavanje reda i mira na javnom okupljanju.

► Policijski službenik dužan je da spriječi ometanje ili onemogućavanje održavanja javnog okupljanja koje se održava u skladu sa ovim zakonom.

► Poslove zaštite bezbjednosti lica i imovine, bezbjednosti Crne Gore, zaštite ljudskih prava i sloboda i posebnih manjinskih prava i sloboda drugih lica, zaštite zdravlja i druge poslove koje se odnose na obezbjeđivanje javnog okupljanja vrši policija u saradnji sa nadležnim organima i službama.

Šta nikako nije dozvoljeno?

► Učesnicima javnog okupljanja, kao i licima koja se kreću prema prostoru na kojem se održava javno okupljanje zabranjeno je nošenje predmeta pogodnih za nanošenje tjelesnih povreda, kao i alkoholnih pića.

► Učesnici javnog okupljanja ne smiju nositi uniforme, djelove uniformi, odjeću, oznake ili druga obilježja kojima se poziva ili podstiče na oružani sukob ili nasilje, kršenje ljudskih prava i sloboda i posebnih manjinskih prava i sloboda drugih lica, nacionalnu, rasnu, seksualnu, vjersku ili drugu neravnopravnost, mržnju i netrpeljivost.

► Veoma je važno ne zaboraviti da protest uživa domaću i međunarodnu zaštitu samo ako je miran. Nije dozvoljeno primjenjivanje ili podsticanje nasilja, ili na drugi način odbacivanje temeljnih vrijednosti demokratskog društva.

► U slučaju upotrebe sile, država je dužna da istraži nasilne incidente koji su ometali uživanje prava. Ova obaveza uključuje i preispitivanje postupanja policije po pritužbama na ponašanje njenih službenika, kako bi se spriječilo da se isti propusti ponavljaju.

Kada, po zakonu, Policija može da prekine javno okupljanje?

► Važno je znati da u skladu sa međunarodnim standardima, i onda kada okupljanje nije prijavljeno u skladu sa propisima, vlasti treba da pokažu izvjestan stepen tolerancije i omoguće da okupljeni iznesu poruku zbog koje su se okupili, osim ako ne postoje posebno važni razlozi za prekid i rasturanje okupljanja.

► Prekid protesta, posebno uz upotrebu sile, je rigorozna mjera kojom država može da spriječi javno okupljanje kada postoji „prijeka društvena potreba“ za zaštitom nekog od opravdanih ciljeva, koja se ne može zadovoljiti blažom mjerom. Policija je dužna da se od toga uzdržava do krajnjih granica.

► Po zakonu, neposredno prije početka javnog okupljanja ili u toku njegovog trajanja, policijski službenici su ovlašćeni da prekinu javno okupljanje ako (slijedi citat iz zakona):

1) njegovo održavanje nije prijavljeno ili nije dozvoljeno;

2) je usmjereno na nasilno ugrožavanje ustavnog poretka;

3) se učesnici pozivaju ili podstiču na oružani sukob ili nasilje, kršenje ljudskih prava i sloboda i posebnih manjinskih prava i sloboda drugih

lica, nacionalnu, rasnu, vjersku ili drugu neravnopravnost, mržnju i netrpeljivost;

4) postoji ugrožavanje bezbjednosti lica i imovine, zdravlja, prava drugih lica, odnosno kad nastupi stvarna ili neposredna opasnost od nasilja, uništavanja materijalnih dobara ili drugih oblika narušavanja javnog reda i mira u većem obimu;

5) nastupi opasnost po život i zdravlje učesnika javnog okupljanja ili drugih lica;

6) se održava na prostoru koji je prijavljen;

7) se održava na prostoru ili u vremenu koje nije navedeno u prijavi.

Koje mjere se preduzimaju u slučaju prekida javnog okupljanja? Šta je to policijska naredba?

► Policijski službenik će naređenje o prekidu javnog okupljanja zbog razloga predviđenih zakonom saopštiti organizatoru ili vođi okupljanja, odnosno učesnicima javnog okupljanja.

► U tom slučaju, organizator ili vođa okupljanja je dužan da učesnicima javnog okupljanja odmah saopšti da je okupljanje prekinuto i da zatraži da se učesnici mirno razidu.

► Ako organizator, vođa okupljanja ili učesnici javnog okupljanja ne postupe u skladu sa naređenjem, policija će preduzeti mjere radi razilaženja učesnika javnog okupljanja, u skladu sa zakonom koji uređuje policijska ovlašćenja.

► Zakonom o unutrašnjim poslovima je propisano da primjena policijskog ovlašćenja mora biti srazmjerna potrebi zbog koje se preduzima.

Primjena policijskog ovlaštenja ne smije izazvati štetne posljedice veće od onih koje bi nastupile da policijsko ovlaštenje nije primijenjeno.

► Između više policijskih ovlaštenja primjenjuje se ono kojim se zadatak može izvršiti sa najmanje štetnih posljedica i gubljenja vremena. Prilikom primjene sredstava prinude njihova upotreba treba da bude postupna, od najlakšeg prema težem sredstvu prinude ako je to moguće i, u svakom slučaju, uz minimum neophodne sile.

Šta ako policijski službenici prekorače svoja ovlaštenja?

► Ukoliko smatrate da su policijski službenici prekršili zakon i počinili krivično djelo, možete podnijeti krivičnu prijavu Državnom tužilaštvu.

► Pritužbu možete podnijeti i:
► unutrašnjoj kontroli na email:
unutrasnjakontrola@mup.gov.me,

► Savjetu za građansku kontrolu rada Policije na email:
support@kontrolapolicije.me

► Zaštitniku ljudskih prava i sloboda na email:
ombudsman@t-com.me.

Šta su kontrademonstracije i da li su dozvoljene u našoj zemlji?

► Kontrademonstracije su istovremeno održavanje dva okupljanja sa suprotnim stavovima i dozvoljena su, osim izuzetno npr. kada je visok rizik od nasilja. Policija je u načelu dužna da preduzme mjere i radnje da omogući da obje grupe na miran način izraze svoje poruke.

Postoje li novčane kazne za nepoštovanje Zakona o javnim okupljanjima?

► POSTOJE.

Novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 5.000 eura kazniće se pravno lice kao organizator javnog okupljanja, ako:

- 1)** ne podnese pisanu prijavu za održavanje javnog okupljanja, najkasnije pet dana prije njegovog održavanja;
- 2)** održi javno okupljanje u prostoru i vremenu koje nije navedeno u prijavi;
- 3)** ne postupa po rješenju iz člana 14 st. 3 i 4 ovog zakona;
- 4)** odmah po prijemu rješenja kojim se ne dozvoljava održavanje javnog okupljanja ne obavijesti javnost o tome da održavanje javnog okupljanja nije dozvoljeno;
- 5)** ne omogući nesmetan prolazak vozilima policije, hitne medicinske pomoći, vatrogasnim vozilima i vozilima drugih službi potrebnim za održavanje reda i mira na javnom okupljanju i
- 6)** u slučaju iz člana 18 stav 1 ovog zakona, odmah ne saopšti učesnicima javnog okupljanja da je okupljanje prekinuto i/ili ne zatraži da se učesnici mirno razidu.

Za navedene prekršaje kazniće se novčanom kaznom u iznosu od 250 eura do 1.000 eura odgovorno lice u pravnom licu. Za navedene prekršaje kazniće se novčanom kaznom u iznosu od 100 eura do 500 eura fizičko lice kao organizator javnog okupljanja.

Novčanom kaznom u iznosu od 100 eura do 500 eura kazniće se vođa okupljanja, ako:

- 1)** ne omogući nesmetan prolazak vozilima policije, hitne medicinske pomoći, vatrogasnim vozilima i vozilima drugih službi potrebnim za održavanje reda i mira na javnom okupljanju.
- 2)** odmah ne saopšti učesnicima javnog okupljanja da je okupljanje prekinuto i/ili ne zatraži da se učesnici mirno razidu.

500
⋮
5.000

eura može se kazniti pravno lice kao organizator javnog okupljanja ukoliko ne ispuni navedene uslove

Postoji li još neka vrsta pravne pomoći za građane i građanke?

► POSTOJI.

Tokom trajanja projekta „Okupljanja za ljudska prava: Sloboda javne riječi u javnom prostoru”, koji Akcija za ljudska prava (HRA) sprovodi sa Institutom Alternativa (IA), pružamo besplatnu pravnu pomoć svima onima koji/e smatraju da im je povrijeđeno pravo na mirno okupljanje, garantovano Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima, Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, Ustavom Crne Gore i Zakonom o javnim okupljanjima i javnim priredbama.

Ako smatrate da su vaša prava na okupljanje ugrožena, ako vam treba pravni savjet, mišljenje ili zastupanje, HRA vam može pružiti besplatnu pravnu pomoć, koja obuhvata pravno savjetovanje, sastavljanje podnesaka i besplatno zastupanje pred sudovima uz angažovanje advokata po potrebi.

Takođe, sa nama se možete konsultovati i oko toga kako prijaviti okupljanje, koje su vaše obaveze a koje državnih organa prije i prilikom organizovanja javnih okupljanja.

Za sve dodatne informacije i prijavljivanje kršenja prava možete nam se obratiti putem telefona 020/232-348, od 8h do 17h ili na e-mail adresu: **hra@t-com.me**.

Dodatne informacije?

► Međunarodnim standardima o pravu na miran protest možete saznati više i u publikaciji HRA „Sloboda mirnog okupljanja u praksi Evropskog suda za ljudska prava“.

O IA

Institut alternativa (IA) je nevladino udruženje osnovano septembra 2007. godine od strane grupe građana s iskustvom u civilnom društvu, javnoj administraciji i biznis sektoru.

Naša misija je snaženje demokratskih procesa i dobrog upravljanja u Crnoj Gori kroz istraživanje i analizu opcija javne politike, kao i monitoring rada javne uprave.

Naši strateški ciljevi su podizanje kvaliteta rada, odgovornosti, otvorenosti i efikasnosti javne uprave; podsticanje otvorene, javne, konstruktivne i argumentovane debate o javnim politikama i jačanje kapaciteta države i društva za njihov razvoj.

Vrijednosti koje slijedimo u svom radu su posvećenost misiji, nezavisnost, stalno učenje, umrežavanje, saradnja i timski rad.

Djelujemo kao think tank, odnosno istraživački centar, i u svom radu se bavimo oblastima dobrog upravljanja, transparentnosti i odgovornosti. Oblasti u kojima radimo i ostvarujemo uticaj strukturirane su u pet glavnih programa: javna uprava, odgovorne javne finansije, bezbjednost i odbrana i socijalna politika.

Na osnovu rada u naših pet programa, bavimo se praćenjem procesa pregovora o članstvu u EU, uz aktivno učešće u radnim grupama za Poglavlja: javne nabavke (5), pravosuđe i temeljna prava (23) i finansijski nadzor (32). Naša posebna aktivnost je Škola javnih politika koju organizujemo od 2012. godine, a 2018. godine organizovali smo i našu prvu školu Ot-

vorenog budžeta.

U dosadašnjem radu, aktivno smo saradivali sa preko 40 organizacija u regionalnim mrežama Zapadnog Balkana i sa preko 100 organizacija u Crnoj Gori. Institut je aktivno uključen u regionalne mreže: Think for Europe (TEN), Pointpulse, SELDI, WeBER, Koalicija UNCAC, Global BTAP, PASOS i Koalicija za zaštitu zviždača Jugoslovske Evrope.

Rezultati našeg rada sumirani su u 107 publikacija, izvještaja i analiza, a donosiocima odluka uputili smo više od 1000 preporuka. Preko četiri hiljade puta u medijima smo izložili predloge i preporuke za bolje javne politike.

Pokrenuli smo i tri internet stranice. Moj grad je pionirski poduhvat prikaza budžetskih podataka lokalnih samouprava. Nakon njega, izrađena je Moja uprava, adresa za građane koji žele da prijave problem sa kojim su se susreli prilikom ostvarivanja prava pred javnom upravom. Najnoviji Internet portal Moj novac rezultat je namjere da hiljade nepretraživih, „zaključanih“ podataka učinimo dostupnim.

Institut alternativa redovno objavljuje informacije o finansijama, projektima i donatorima koji su podržali rad organizacije. Zbog toga, Institut je četiri godine zaredom dobio pet zvjezdica za transparentnost prema istraživanju koje je sproveda međunarodna neprofitna organizacija Transparency koja ocjenjuje transparentnost preko 200 istraživačkih centara.

www.institut-alternativa.org
www.mojgrad.me
www.mojauprava.me
www.mojnovac.me